Hukuk Bölümü 2008/377 E. , 2009/114 K.

- 3213 SAYILI MADEN KANUNU UYARINCA VERILEN IDARI PARA CEZASINA KARŞI YAPILAN ITIRAZIN ADLİ YARGI YERİNDE ÇÖZÜMLENMESI

  - MADEN KANUNU (3213) Madde 18

"İçtihat Metni"

Davacı : O.A.

Davalı : Samsun İl Özel İdaresi

O L A Y : Samsun İl Özel İdaresi İl Encümeni'nin 31.05.2007 gün ve 370 sayılı işlemi ile, Maden Kanununun I(A) Grubu Madenleri İle İlgili Uygulama Yönetmeliği'nin 18. maddesi uyarınca davacı adına idari para cezası verilmiştir.

Davacı, para cezasına karşı adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

SAMSUN 1. SULH CEZA MAHKEMESİ; 07.11.2007 gün ve E:2007/106, D.İş.K: 2007/106 D.İş sayı ile, yargılama sırasında 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5560 sayılı Kanunun 31. maddesi ile 5326 Sayılı Kabahatler Kanununun 3. maddesinde yapılan değişiklik ile " Kabahatler Kanununun İdari Yaptırım Kararına Karşı Kanun Yoluna İlişkin Hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı" hükmünün getirildiği; 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunun 26. maddesinde, İl Encümenin "Kanunlarda öngörülen cezaları vermekle" görevli olduğunun belirtildiği; 5302 Sayılı Kanunun 58. maddesi ile haklarında tespit tutanağı düzenlenenlerin tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde İl Özel İdaresine itiraza edebilecekleri, itiraz edilen veya edilmeyen tespit tutanaklarının 15 gün içinde il encümeni tarafından karara bağlanacağı belirtilmiş olup; aynı kanunun 59/2 maddesiyle " idari yargı mercilerine yapılacak müracaatın para cezalarının yürütülmesini durdurmayacağı"nın düzenlenmiş olduğu; 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunun yukarıda belirtilen yasa hükümleri çerçevesinde il encümeni tarafından 3213 Sayılı Maden Kanununda değişiklik yapan 05.06.2004 tarih ve 5177 sayılı kanuna bağlı olarak ilgili yönetmeliğin 18. maddesinin ihlal edildiği gerekçesiyle verilen idari para cezasına ilişkin olarak 5302 Sayılı Kanunun 59/2 maddesinde İl encümenin idari para cezası kararlarına karşı yasa yolu olarak İdare mahkemesine atıfta bulunulması karşısında mahkemelerinin itiraz konusu ile ilgili yargılama görev ve yetkisinin bulunmadığı gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karara yapılan itiraz Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 21.05.2008 gün ve D.İş No: 2008/259 sayılı kararı ile reddedilerek karar onanmış ve kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez, söz konusu idari para cezasının iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

SAMSUN 2. İDARE MAHKEMESİ; 11.06.2008 gün ve E: 2008/542 sayı ile, 2247 Kanunu'nun 19., 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 1, .2., 16. ve 19, maddeleri ile aynı Kanunun 3. maddesini değiştiren 06.12.2006 günlü, 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesinden bahisle; 19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanunu'nun; İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterildiği durumunda ise uygulanmayacağının anlaşılmakta olduğu; dosyanın incelenmesinden; davacının Maden Kanunu uyarınca tesis edilen dava konusu para cezasına ilişkin işlemin iptali istemiyle Samsun 1. Sulh Ceza Mahkemesi nezdinde açmış olduğu davanın 07.11.2007 gün ve E:2007/106 K:2007/106 Değişik iş sayılı karar ile davanın çözümünde idare mahkemelerinin görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verildiği ve anılan karara yapılan itirazın Samsun 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 21.05.2008 gün ve D.İş No: 2008/259 sayılı kararı ile reddedilerek kesinleşmesi üzerine mahkemeleri nezdinde iş bu davanın açıldığının anlaşıldığı; incelenen uyuşmazlıkta, Maden Kanunu uyarınca uygulanan para cezasının 5326 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 3213 sayılı Maden Kanunu'nda da bu para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği; bu durumda, Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanunla değişik 3. maddesinde belirtildiği üzere, İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı nedeniyle, görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Kanun hükümleri dikkate alınacağından, idari para cezası uygulanmasına ilişkin işleme karşı açılan iş bu davanın görüm ve çözümünde anılan Kanun'un 27. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmış bulunduğu; somut olayda, Adli yargı yerince 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 59/2. maddesinden hareketle görevsizlik kararı verilmiş ise de, anılan hükmün yer aldığı Kanun'un Cezalar başlıklı dördüncü bölümü bir bütün olarak incelendiğinde; idari yargı mercilerine itiraz edilebilecek para cezalarının, İl Özel İdaresi'nin görev ve yetki alanına giren konularda, kanunların verdiği yetkiye dayanarak il genel meclisi tarafından alınan ve usulüne uygun olarak ilan edilen kararlara aykırı davranış halinde uygulanacak para cezaları ile münhasıran İl Özel İdaresi Kanunu uyarınca uygulanan cezalarla sınırlı olduğu; ceza kararı İl Encümeni tarafından verilmiş olsa bile başvurulacak yargı yerinin tespitinde cezanın kaynağı olan Kanun hükümlerine göre bir değerlendirme yapılmasının zorunlu olduğu; açıklanan nedenlerle, dava konusu uyuşmazlığın çözümünde görevsizlik kararı veren ve bu görevsizlik kararı kesinleşen adli yargı yerinin görevli olduğu kanısına varıldığından 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca dava dosyasının Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine ve bu davanın Uyuşmazlık Mahkemesi'nce karar verilinceye kadar ertelenmesine, karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 04.05.2009 günlü toplantısında;

I- İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; Uyuşmazlık Mahkemesi Genel Kurulu'nun 11.7.1988 günlü, E:1988/1, K:1988/1 sayılı İlke Kararında, "2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanunun bütünüyle incelenip değerlendirilmesinden, bu Kanunun uygulanması yönünden 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, 'ceza uyuşmazlıkları' ibaresinden, savcının ya da şahsi davacının talebi ile başlayan yargılaması sonunda sanığın mahkumiyetine ya da beraatine hükmedilebilecek davalarda, askeri ve adli ceza mahkemeleri arasında çıkan görev ve hüküm uyuşmazlıklarının anlaşılması, bunun dışında kalan tüm görev uyuşmazlıklarının 'hukuk uyuşmazlığı' sayılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Uygulanması idari organlara bırakılan cezalar, adli nitelikte olmadığından, bunlar hakkında yapılan itirazlar ya da açılan davalar 'ceza davası' olarak nitelendirilemezler. İdari niteliklerinden dolayı bu davalara ilişkin görev ve hüküm uyuşmazlıklarının Uyuşmazlık Mahkemesinin Hukuk Bölümünde incelenip çözümlenmesi gerektiği..." açıkça belirtilmiştir. Bu durum gözetildiğinde, olay bölümünde yazılı başvuru konusu görev uyuşmazlığının Hukuk Bölümünde incelenmesi gerektiği kuşkusuzdur.

İdare Mahkemesince anılan Yasanın 19. maddesinde öngörülen şekilde başvurulduğu ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından, adli ve idari yargı yerleri arasında doğan görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile

karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör - Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, 3213 sayılı Maden Kanununun I(a) Grubu madenleri ile ilgili yapılacak işlemlere ait usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanan Maden Kanununun I(A) Grubu Madenleri İle İlgili Uygulama Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince verilen idari para cezasının kaldırılması istemiyle açılmıştır.

4/6/1985 gün ve 3213 sayılı Maden Kanunu'nun "Amaç" başlığını taşıyan 1. maddesinde, "Bu Kanun madenlerin aranması, işletilmesi, üzerinde hak sahibi olunması ve terk edilmesi ile ilgili esas ve usulleri düzenler" denilmiş; 12. maddesinin birinci fıkrasında, üretilen madenin sevk fişi ile sevkiyatının zorunlu olduğu, ikinci fıkrasında, tesislerden elde edilen ürünlerin sevk fişi kullanımı ve denetimi ile ilgili hususların yönetmelikle belirleneceği, üçüncü fıkrasında, ruhsat sahibi tarafından sevk fişi olmaksızın maden sevk edildiğinin mülkî idare amirliklerince tespit edilmesi halinde, söz konusu madenin ocak başı satış bedelinin üç katı tutarında idarî para cezası verileceği, dördüncü fıkrasında, denetim ve inceleme sonucunda, yaptığı üretim ve sevkiyatı bildirmediği tespit edilen ruhsat sahiplerine, ödenmesi gereken Devlet hakkına ilaveten bildirilmeyen miktar için hesaplanacak Devlet hakkının on katı tutarında idarî para cezası verileceği, beşinci fıkrasında ise; ruhsat veya işletme izni olmadan üretim faaliyetinde bulunulduğunun tespiti halinde, üretilen madene mülkî idare amirliklerince el konulacağı, bu kişilere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkânı ortadan kalkmış olan tüm madenin, ocak başı satış bedelinin beş katı tutarında idarî para cezası uygulanacağı, bu şekilde maden çıkartılması ve/veya sevk edilmesinin Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılacağı, bu fiili işleyenlerin adlî takibat yapılmak üzere ilgili makamlara bildirileceği, el konulan madenlerin, mülkî idare amirliklerince satılarak bedelinin özel idareye aktarılacağı belirtilmiştir.

Maden Kanununun I(A) Grubu Madenleri İle İlgili Uygulama Yönetmeliği'nin 18. maddesinde, "Ruhsat olmadan I (a) Grubu bir madenin üretilip sevk edilmesinin, Genel Müdürlüğün veya mülki amirin yetkilendirdiği kişiler tarafından tespit edilmesi halinde, durum bir tutanak ile tespit edilir. Bu tutanakta üretimin yapıldığı yer, üretimi yapan kişi, taşıyan aracın plakası, aracı kullanan kişi, tartılması mümkün ise sevk edilen maden cinsi ve miktarı ya da yaklaşık miktarı tespit edilir. Üretilen madene mülki idare amirliğince el konulur. Bu kişilere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkanı ortadan kalkmış olan tüm madenin, ocak başı satış tutarının beş katı miktarında idari para cezası uygulanır. Bu şekilde maden çıkartılması ve/veya sevk edilmesi Devlet malına karşı işlenmiş fiil sayılır. Bu fiili işleyenler adli takibat yapılmak üzere ilgili makamlara bildirilir. El konulan madenler, mülki idare amirliğince satılarak bedeli il özel idaresine aktarılır" denilmiştir.

Olayda, para cezasının kaldırılması istemiyle dava açılmış olup; 3213 sayılı Maden Kanunu'nda, idari para cezasına karşı kanun yoluna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

1.6.2005 tarihinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nce, sözü edilen Kanun'un diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımlar ile bunlara karşı yapılacak itirazlara ilişkin görev hükümleri üzerindeki etkisinin incelenmesi sonucunda: diğer kanunlarda düzenlenen idari yaptırımın, dayanağı olan yasanın amacı dikkate alınarak; Kabahatler Kanunu'nun 1., 2., 16. ve 19. maddelerinde belirtilen koşulları taşıması, 27. maddenin (1) numaralı bendinde belirtilen idari yaptırımlardan olması halinde, idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin olanlarına karşı 1.6.2005 tarihinden sonra yapılacak itirazlarda sulh ceza mahkemelerinin genel görevli kılındığına ve bu nedenle doğan görev uyuşmazlıklarında adli yargı yerinin görevli bulunduğuna karar verilmiştir.

Daha sonra, 30.3.2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesini değiştiren 6.12.2006 günlü, 5560 sayılı Yasa'nın 31. maddesinde " (1) Bu Kanunun;

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır." denilmiştir.

19.12.2006 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenlemeye göre, Kabahatler Kanunu'nun; İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı; diğer kanunlarda görevli mahkemenin gösterildiği durumunda ise uygulanmayacağı anlaşılmaktadır.

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı, bilinen bir genel hukuk ilkesidir.

Davanın açıldığı andaki kurallara göre görevli olan mahkeme, yeni bir yasa ile görevsiz hale gelmiş ise, (davanın açıldığı anda görevli olan ve fakat yeni yasaya göre görevsiz hale gelen) mahkemenin görevsizlik kararı vermesi gerekeceği; ancak, yeni yasadaki görev kuralının, değişikliğin yürürlüğe girmesinden sonra açılacak davalarda uygulanacağına dair intikal hükümlerinin varlığı halinde, mahkemece görevsizlik kararı verilemeyeceği açıktır.

Diğer taraftan, dava görevsiz mahkemede açılmış, bu sırada yapılan bir kanun değişikliği ile görevsiz mahkeme o dava için görevli hale gelmiş ise, mahkeme, artık görevsizlik kararı veremeyip (yeni kanuna göre görevli hale geldiği için) davaya bakmaya devam etmesi gerekir.

İncelenen uyuşmazlıkta, öngörülen idari para cezasının 5326 sayılı Kanun'un 16. maddesinde belirtilen idari yaptırım türlerinden biri olduğu, 3213 sayılı Maden Kanunu'nda idari para cezasına itiraz konusunda görevli mahkemenin gösterilmediği anlaşılmıştır. Bu durumda, Kabahatler Kanunu'nun 5560 sayılı Kanun'la değişik 3. maddesinde belirtildiği üzere, idarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerinin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı nedeniyle, görevli mahkemenin belirlenmesinde 5326 sayılı Yasa hükümleri dikkate alınacağından, idari para cezasına karşı açılan davanın görüm ve çözümünde, anılan Kanunun 27. maddesinin (1) numaralı bendi uyarınca adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, İdare Mahkemesince yapılan başvurunun kabulü ile Sulh Ceza Mahkemesince verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Samsun 2. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Samsun 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen 07.11.2007 gün ve E:2007/106, D.İş.K: 2007/106 D.İş sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 04.05.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.